

Гуманітарне розмінування та відновлення постраждалих територій України

Ця довідка формує базове розуміння гуманітарного розмінування та його ролі як ключового елемента відновлення постраждалих територій. Документ також роз'яснює можливі компоненти відновлення та розвитку в межах проєктних ініціатив.

~20%

території України потребує обстеження та очищення від вибухонебезпечних предметів (ВНП)

\$11,2 млрд

щорічних втрат до бюджету без розмінування [згідно з даними дослідження Тоні Блера](#)

27,6 млрд дол. США

необхідно Україні для очищення територій від ВНП та інших заходів відповідно до [RDNA5](#)

1. Поточна ситуація

Внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації Україна стала однією з найбільш забруднених вибухонебезпечними предметами держав світу. Потенційно небезпечними залишаються [близько 133 тис. км²](#) території, що зазнали впливу бойових дій. Це не означає, що вся ця площа є фактично замінованою, однак вона потребує системного обстеження, верифікації та, у разі підтвердження забруднення, подальшого очищення.

Забруднення вибухонебезпечними предметами становить пряму загрозу для життя і здоров'я цивільного населення, ускладнює повернення людей до звільнених громад, обмежує доступ до сільськогосподарських земель, житла, доріг, об'єктів критичної та соціальної інфраструктури. Водночас проблема має не лише безпековий, а й економічний вимір: значні площі продуктивних земель не можуть використовуватися, аграрні підприємства втрачають виробничий потенціал, а громади позбавлені умов для відновлення нормальної економічної діяльності.

Попри складні безпекові умови, Україна вже досягла суттєвого прогресу. З початку повномасштабного вторгнення до використання повернуто понад **40 тис. км²** територій.

Харківська · Миколаївська · Сумська · Чернігівська

Найбільш постраждалі прифронтові регіони

Координацію державної політики у сфері протимінної діяльності, в частині гуманітарного розмінування, забезпечує **Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України** через Управління з питань гуманітарного розмінування.

Ключовим програмним документом є [Національна стратегія протимінної діяльності](#) на період до 2033 року. Вона визначає стратегічні цілі, пріоритети та підхід держави до відновлення безпечного доступу до територій. Основна логіка Стратегії полягає у тому, щоб не лише збільшувати темпи розмінування, а й забезпечувати правильну пріоритизацію: першочергово працювати там, де очищення територій матиме найбільший вплив на безпеку людей, відновлення громад, економіку та доступ до критичних послуг.

В Україні від початку повномасштабного вторгнення росії через міни та вибухонебезпечні залишки війни постраждали 1556 цивільних осіб, серед них 164 дитини.

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Підписувач **Безкараваний Ігор Володимирович**
Сертифікат **6FA97849F1B2570D04000000A25D02006F0A0800**
Дійсний з **01.08.2025 15:40:06** по **01.08.2027 15:40:06**

Мінекономіки

2602-14/63749-07 від 08.07.2026

Найбільше від вибухонебезпечних предметів постраждали **фермери – 273 особи**. Часто люди підриваються на узбіччях доріг, у полях або поблизу деокупованих територій.

2. Що таке гуманітарне розмінування

Гуманітарне розмінування — комплекс заходів, які проводяться операторами протимінної діяльності з метою ліквідації небезпек, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами (ВНП), включаючи нетехнічне та технічне обстеження територій, складення карт, виявлення, знешкодження та (або) знищення ВНП, маркування, підготовку документації після розмінування, надання громадам інформації щодо протимінної діяльності та передачу очищеної території (Закон України [«Про протимінну діяльність в Україні»](#)).

Гуманітарне розмінування в Україні здійснюється відповідно до національних стандартів та стандартних операційних процедур. На відміну від військового розмінування, яке має на меті швидке забезпечення проходу для військ або техніки, гуманітарне розмінування орієнтоване на безпечне повернення територій цивільному населенню та економіці. Це означає значно вищі вимоги до якості, документування, контролю якості та підтвердження безпечності території.

Основна мета:

- Забезпечення безпеки цивільного населення
- Повернення земель та територій до безпечного використання
- Створення умов для відновлення економічної діяльності та життєдіяльності громад

3. Етапи очищення територій

01	Нетехнічне обстеження (НТО)	Збір та аналіз даних про присутність, тип та місце розташування ВНП без використання технічних засобів та безпосереднього контакту з небезпечною територією. НТО проводиться шляхом аналізу супутникових знімків, проведення інтерв'ю з населенням та обробки архівних даних про територію.
02	Технічне обстеження (ТО)	Уточнення інформації щодо характеру та розташування забруднення із використанням відповідних технічних засобів (металодетекторів) для кращого визначення пріоритетів очищення територій.
03	Очищення території	Дії щодо забезпечення видалення та/або знищення всіх ВНП із визначеного району на визначену глибину.
04	Зовнішній контроль якості	Перевірка очищених ділянок та підписання офіційного сертифікату про передавання відповідальності щодо очищеної території. Видаючи цей сертифікат, держава бере на себе відповідальність за залишковий ризик на відповідній території, пов'язаний із ВНП.

4. Nexus-підхід: гуманітарне розмінування + відновлення

Сьогодні гуманітарне розмінування розглядається не лише як безпековий захід, а як передумова відновлення економіки, повернення населення та сталого розвитку громад. Цей підхід називають humanitarian-development nexus (HDP Nexus).

Ключові принципи:

- Орієнтація на потреби громад
- Залучення місцевого самоврядування
- Участь профільних асоціацій та громадянського суспільства
- Створення довгострокового ефекту після завершення розмінування

5. Компоненти відновлення та розвитку

Компонент відновлення — це практичні заходи, що стають можливими після розмінування або реалізуються паралельно з ним. Наведені приклади не є вичерпними — ви можете розробляти власні пропозиції відповідно до потреб вашої асоціації.

 Сільське господарство	 Ліс та екологія	 Інфраструктура	 Економіка	 Соціальна підтримка
• Повернення земель до обробітку • Відновлення фермерських господарств • Підтримка аграрного виробництва • Відновлення зрошення та меліорації	• Відновлення лісгосподарської діяльності • Рекультивація земель • Екологічне відновлення пошкоджених територій	• Безпечний доступ до доріг • Відновлення соціальних об'єктів • Водо-, електро- та тепlopостачання	• Підтримка малого та середнього бізнесу • Створення робочих місць • Підтримка кооперативів	• Навчання та перекваліфікація • Працевлаштування ветеранів • Інформаційні кампанії щодо ВНП • Соціальна згуртованість

6. Приклади Nexus-проектів в Україні

WFP / FAO	<u>Відновлення сільського господарства</u> Поеднання розмінування земель із грантами, ваучерами та технічною підтримкою фермерів у Миколаївській та Харківській областях.
JICA	<u>Відновлення громадської інфраструктури</u> Пілотний проект в Ізюмській громаді: обстеження, очищення, інформування населення про ризики ВНП та відновлення громадського простору.
АСУ	<u>Допомога постраждалим від ВНП</u> Поеднання очищення з фінансовою, юридичною та психологічною підтримкою постраждалих осіб для їхньої соціально-економічної реінтеграції.
ПРООН	<u>Навчання та працевлаштування ветеранів</u> Підготовка ветеранів і членів сімей військовослужбовців за спеціальностями, пов'язаними з розмінуванням, з подальшим працевлаштуванням. (спільно з ДП «Укроборонсервіс»)
DOK-ING / GCS	<u>Локалізація технологій</u> Створення в Україні потужностей для складання та обслуговування роботизованих систем розмінування — розвиток вітчизняної промисловості та фахової експертизи.